

AZ UTAZÓ BŰNÖZÉS ÉS A SOROZATBŰNCSELEKMÉNYEK ÖSSZEFÜGGÉSEI

A vagyoni elleni bűncselekmények felderítésénél nem hagyható figyelmen kívül az utazó bűnözés jelensége sem, amellyel főleg betörési sorozatok esetében találkozunk, de nagy számban fordul elő a gépkocsi, a gépkocsiból történő, illetve a besurranásos lopások, a trükkös elkövetések, áruházi lopások stb. vonatkozásában is. A sorozatelkövetést minden esetben jellemzi a szervezettség kisebb, vagy nagyobb foka. Tanulmányomban a szervezett formában megjelenő utazóbűnözés sorozatelkövetéseire, a felderítés lehetőségeire kívánom felhívni a figyelmet, a módszerekbe, technikáiba történő betekinthetőség igényével.

Az utazó bűnözés nem új keletű jelenség a vagyoni elleni bűncselekmények kriminalisztikájában, azonban megfigyelhetők változási jegyek ezen a területen is. A témát illetően az elkövetői kör cselekményeivel foglalkozó első publikációk az 1960-as évek végére tehetőek, amely önmagában is felveti az igényt annak, hogy felfrissítsük az ide vágó ismereteinket. Korunk nyomozási tapasztalatai alapján általánosságban elmondható, hogy elkövetői oldalról a felderítés megnehezítése, a lebukási kockázat csökkentése okán is növekvő tendenciát mutatnak a mozgó bűnözők által megvalósított bűncselekmények. Az utazó bűnözés a tévhitekkel ellentétben nem csupán hazai szinten értelmezett. Külföldi állampolgárok is követnek el esetenként több ország határát is átlépve bűncselekményeket.

Bevezetés

Az elmúlt években az Országos Rendőr-főkapitányság részéről több esetben a bűnügyi állomány feladat meghatározásként jelentkezett az országos szinten megnövekedett betöréses lopások visszaszorítása. A bűnügyi fertőzöttség feltérképezése, a felderítési mutatók javítása a bűnüldöző szervek feladatai közé tartoznak, csakúgy, mint a bekövetkezett bűncselekményekre történő azonnali, gyors és szakszerű reagálás. A lakosság szubjektív biztonságérzetét a sorozat bűncselekmények elszaporodottsága rendkívül hátrányos módon érinti. Áldozati oldalon a betöréses lopásra fokozottan igaz, hogy maradandó, esetenként vagy részben feldolgozhatatlan emlékeket hagy hátra a sértettekben. Az ok abban keresendő, hogy az elkövetők cselekményeik végrehajtásakor a sértetti mikrokörnyezetbe, privát szférába hatolnak be, amellyel a közvetlen személyes és vagyoni biztonságba vetett bizalmat rombolják le.

Ugyanazon időintervallumban és területen, amikor több vagyoni elleni támadás történik az azonos móduszképek feltárása az elemző-értékelő munka feladata. Ezen munka során körültekintően, a kellő alaposággal kell feltárni a hasonlósági jegyeket és azokból helyes következtetésekre jutni. Az elkövetések során megfigyelhető a fokozottabb szervezettség, az elkövetések kvalifikáltsága, az egyre modernebb technikai eszközök jelenléte a bűnözésben. Könnyebbé vált az alibi munkahelyek biztosítása, a különféle magánvállalkozások pedig lehetővé teszik a bűncselekményekből származó pénz „tisztára mosását”.¹

¹ Konczer István: A visszaeső bűnözők, az utazó bűnözés és a szervezett bűnözés kapcsolata. 1988/1 9. o.

Az utazó bűnözés és a sorozatbetörések összefüggései

Jelentősége elkövetői oldalról:

- felderítés megnehezítése,
- beazonosíthatóság csökkentése,
- a lebukási kockázat minimalizálása,
- a célzott területen kínálkozóbb alkalom a bűnelkövetésre,
- pontatlanabb személyleírások,
- regionális sajtófelhívások, adatgyűjtések eredménytelensége.

Az utazó bűnözők többsége jól tudja, hogy a hatóságok - egyéb információ, illetve adat hiányában - az ismeretlen elkövetőt általában a saját illetékességi területükön (közigazgatási határon) belül végzett nyomozati munkával igyekeznek felderíteni, így ha pl. egy közúti ellenőrzés során nem igazoltatják az utazó bűnözőket (vagy pl.: nincs kamerafelvételekből, vagy akár traffipaxból kinyerhető adat) a kapcsolódási pontok feltárása csekély eredménnyel kecsegtet.

A földrajzi helyváltoztatást motiváló okok egyik legfontosabbika a „biztonság”.² Ez az utazó bűnözésre is igaz. Az utazó bűnözés hátrányát elkövetői oldalról a konkrét alkalmankénti helyismeret hiányában jelölhetjük meg. A mai tapasztalatok alapján elmondható, hogy az egyes bűncselekmények tekintetében évről évre növekszik a mozgó bűnözők által megvalósított bűncselekmények száma. Mielőtt azonban fogalmi szinten is megvizsgálánk a bűnözés ezen formáját, szükségesnek tartom, a megkülönböztetést a utazó bűnözés és az utazva történő bűnelkövetés között. Utazó bűnözés: fogalmi körébe a mozgó bűnözők által megvalósított cselekmények sorolandók. Utazva történő bűnelkövetés pedig lehet egy tömegközlekedési eszközön megvalósított zsebtolvajlás útján történő dologelvétel, rablás, kifosztás, stb.

Dávid Gábor az alábbi módon határozza meg a mozgó bűnöző fogalmát: *„Mozgóbűnözőnek tekinthető az a személy: akinek lakása egyáltalán nincs, vagy csak formálisan van (fiktív lakás), vagy rendelkezik ugyan lakással, de azt elhagyja, az ország különböző helyein sorozatosan követ el bűncselekményeket, és részben vagy egészben az így szerzett javakból biztosítja megélhetését.”*³ Napjainkban ez a fogalom már csak részben állja meg a helyét, figyelemmel arra a tényre, hogy az ilyen módon bűncselekményt elkövető személyek egy részének nem jelent problémát az, ha országhatárt átlépve követnek el büntetendő cselekményeket, és nagyobb távolságokat áthidalva történik a kivitelezés. Jó példa erre, hogy 2009-ben a BRFK Zseblópai Alosztály állományában, a Sziget Fesztivál alkalmával a Hajógyári-szigeten magam is részt vettem olyan román elkövetők elfogásában, akik fesztiválról-fesztiválra járva más-más országokban követtek el bűncselekményeket. Munkánk eredményeként a NEBEK bevonásával később Németország köszönőlevelet írt hatóságunknak, ugyanis hasznos segítség volt tevékenységünk a külföldön történt bűncselekmények felderítésében.

Utazó bűnöző az 1988-as egységes rendőrségi, ügyészségi, bűnügyi statisztikai szabályzat meghatározása szerint: Az a személy, aki tudatosan - az elkövetési módszer

² Hautzinger, Zoltán – Hegedüs, Judit – Klenner, Zoltán: A migráció elmélete. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014. 23. o.

³ Dávid Gábor: Mozgóbűnözés (BM tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség) 1969. 14-15. o.

szerves részeként – lakóhelyétől távol követi el a bűncselekményt. A bűnöző e taktikával a – bűnüldöző szervek hatáskörének területi megosztottságát – ezen belül a közvetlen környezet és a helyi rendőri szervek előtti ismeretlenséget, a sorozatosan elkövetett bűncselekmények közötti összefüggések felismerésének megnehezítését próbálja kijátszani.⁴

Csoportosíthatóság

Az említett elkövetőket több módszer alapján csoportosíthatjuk (pl. átutazó személyek, külföldiek, klasszikus mozgó bűnözők), azonban jellemzően a két fő felosztást az alkalmi bűnelkövetők és a kvalifikált bűnelkövetők csoportja jelenti.

Az alkalmi bűnelkövetők körébe tartoznak mindazok, akik a bűncselekményeiket nem szervezeten követik el (pl.: intézetből szökött fiatalok, házaló bűnelkövetők. Jellemzően kisebb vagyoni kár társul cselekményeikhez, helyszíneik nyomgazdagabbak.

A kvalifikált bűnelkövetőkre jellemző, hogy cselekményeik sorozat jelleget öltenek, jellemzően büntetett előéletűek, többszörös visszaesők, amely hátrányosan hat az össz-bűnözés minőségi és mennyiségi alakulására. Kifejezetten a bűncselekmény elkövetésének céljából érkeznek a helyszínre. Tanulmányozzák a bűnüldöző szervek módszereit, megosztják a tapasztalataikat egymással az elkövetési módok, eszközök tekintetében. Új eszközöket fejlesztenek, ki a régiéket tökéletesítik. Jellemző rájuk a munkamegosztás. Megélhetésüket hosszú távon bűncselekmények elkövetéséből szerzett jövedelemmel biztosítják. Ennek érdekében nem rendelkeznek bejelentett lakcímmel, vagy ha mégis, akkor az vagy fiktív, vagy azon évek óta nem élnek. Lakhatnak albérletben, amelyet rendszeresen változtatnak.

A sorozatban elkövetett bűncselekményekből származó jövedelem mellett paralel módon jellemző rájuk a nagyfokú költségek, annak ellenére hogy legális jövedelemmel nem rendelkeznek. A bűncselekmények elkövetéséhez bérelt autót használnak. A lazán szerveződött azonban egymással kapcsolatban álló csoportok között megfigyelhetőek a területelosztás szinergikus jegyei is. Ezen csoportok megegyezéseik szerint nem mennek egy alkalommal ugyanabba a városba bűncselekményeket megvalósítani.

A gyülekezési és találkozási pontok gyakorlati tapasztalataim szerint, a városok peremrészein található benzinkutak, bevásárló központi parkolók. Jellemzően ezen találkozások alkalmával megbeszélhető hogy az elkövetkező napokban ki hová megy pl. betörni, mik az elmúlt hét tapasztalatai, mire kell nagyobb odafigyelést tanúsítani a megvalósítás során stb. Ilyenkor már csak elvétve jellemző, hogy a szerepleosztásokban pl. hogy ki a figyelő stb. változtatás történik. A mobilhasználat lebukási kockázatát jól ismerik, ezért azt minimalizálják. A konkrét elkövetések alkalmával otthon hagyják, vagy utaztatják készülékeiket rokonaik, ismerőseik közreműködésével. A fentiekben túl természetesen a hatóságok munkájában rejlő nehézségeket is kihasználják az elkövetők, ugyanis számukra tudva levő, hogy a hatóságok az elkövetőt általában a saját illetékességi területükön keresik, így ha nem igazoltatják az utazó bűnözőket és nem hagynak hátra anyagi elváltozást, DNS-t, ujjnyomot stb. akkor lebukás veszélye rendkívül csekély. Ha azonban mégis sikerül egy sorozat betörőt elfogni, az eljárás alatt rájön, hogy az egyes hatóságok között történő információáramlás minimális, így a szomszédos városban elkövetett bűncselekményeit sokszor nem bizonyítják rá, az a gyanúsítás során szóba sem kerül.

⁴ Konczer István: i.m. 10. o.

Az eddigieken túlmenően tekintsük át azokat a tényezőket, amely miatt az utazó bűnözés kedvelt a kvalifikált betörők körében:

- Az előzőekben már szó volt róla, hogy az utazó bűnözés leginkább a vagyon elleni elkövetésekhez kapcsolódik. Az elmúlt években elfogott kvalifikált lakás és családi ház betörők mind utazó bűnözők voltak, akik bűnös tevékenységüket zavartalanul hosszú időn keresztül folytathatták úgy, hogy eközben betörések sorozatát követték el országszerte. Ez alapján is megállapítható, hogy a sorozat elkövetések és az utazó bűnözés egymással összekapcsolódik.
- Az utazó bűnözők rendszerint már büntetett előélettel rendelkező személyek. Ennél fogva szabadulásukat követően, azonnal újra kezdik a bűnözést. Fontos szempont figyelembe venni azt is, hogy a szabadságvesztés büntetés ideje alatt új ismeretségekre tesznek szert, ezáltal új elkövetési módszerek birtokába is kerülhetnek. A módszereket tökéletesítik, a bűnelkövetés során kevés nyomot hagynak hátra.
- Az utazó bűnözéshez természetesen szorosan kapcsolódik a járműhasználat, amellyel az elkövetők a lakóhelyük és az elkövetési hely között történő mozgást biztosítják. A korábbi évtizedekben a vonat volt a meghatározó közlekedési eszköz, azonban mára ezt felváltotta a személygépkocsi. Természetesen ezen kívül alkalmanként megjelenik más jármű, kerékpár, autóbusz vagy bármely más közlekedési eszköz is, azonban ezek igénybevétele, a kvalifikált betörők esetében nem jellemző. Az elkövetéshez használt autót többféle forrás felhasználásával szerzik be. Az egyik legalapvetőbb a saját személygépkocsi használata. Ebben az esetben alapos fedőtörténettel rendelkeznek egy esetleges igazoltatás esetére. A másik gyakori járműhasználati mód a kölcsön kért autó.

Az újabban alkalmazott módszer viszont az autóbérlés, amely jelentősen megnehezíti a hatóságok munkáját a felderítés során. Tavaly nyáron a BRFK III. kerületi Rendőrkapitányság bűnügyi állománya által elfogott elkövetői csoport, olyan bérautóval közlekedett, amelyekben volt GPS jeladó. Amikor az M3 bevezető szakaszán lévő benzinkútra értek, az előzetes operatív munka kapcsán az autóbérlő cégtől nyert információk alapján, már nyomon volt követhető a tevékenységük, az eredményes tettenérés megvalósíthatósága érdekében. Az utazó bűnözők azáltal, hogy nagy távolságot tesznek meg a lakóhelyük és a bűncselekmény elkövetési helye között, hatékonyan képesek leplezni a tevékenységüket.

A továbbiakban ismertetni szeretném az utazó bűnözők felderítésére használható alapvető módszereket.

- Az egyik legfontosabb a nyomozó személyismerete. A nyomozóknak ismerniük szükséges az illetékeségi területen élő azon személyeket, akik nem helyben követnek el bűncselekményeket. Ezen személyek elszámoltatásaik alkalmával általában nem tudják kellően megindokolni, hogy milyen forrásból finanszírozzák a sok esetben látványos költséges életmódjukat. Mivel ismeretségi köreik túlérnek a megye határain, kapcsolatrendszerük feltérképezése során a saját illetékeségi területünkön „dolgozó” utazóbűnözőkre bukkanhatunk. A nyomozói személyismeretet segítik a bűnügyi térképek, kapcsolatábrák, körözések, bűnelemzési módszerek felhasználásával folytatott felderítések. Szükséges és sok esetben eredményes a belső rendőrségi internetes rendszer, a Holdudvar nevű oldal figyelemmel kísérése is, ahol a nyomozó hatóságok, az elkövetők módszerei és a

rendelkezésre álló adatokból kilétükre vonatkozó információk közlésével egymástól segítséget kérhetnek, jelzéseket, konkrét információkat adhatnak és kaphatnak.

- Az utazóbűnözők mivel nem helyben köveik el cselekményeiket ezért felderítésük során a lehetséges közlekedési eszközöket is ellenőrizni kell. Manapság gyorsan tehetünk meg nagy távolságokat személygépkocsival az autópályákon. A nyomozások során több alkalommal rendszámfigyelő és felismerő rendszerek telepíthetőek a városok bevezető útjaira. A rendszer rögzíti a rendszámokat, így az egyes elkövetések napján rögzített felvételek alapján, elemzéssel megállapítható az elkövetők által használt autó rendszáma. Amennyiben ismerünk egy elkövetői kört és hozzájuk rendszámokat is tudunk kapcsolni, az Állami Autópálya Kezelő Zrt.-től megkeresés útján megtudhatjuk, hogy az egyes rendszámokhoz mikor és hol vásároltak autópálya matricát, illetve melyik felhajtón hagyták el az autópályát.^s Arra a tényre is figyelemmel kell lennünk, hogy a bűncselekményt elkövető személyek, a tett helyszínétől a lehető leghamarabb szeretnének minél távolabb kerülni. Ennek során eredményre vezethetnek a térfigyelők, ipari és közlekedési kamerák, valamint az esetleges trafipax felvételek.
- Az utazó elkövetők utáni kutatás lehetséges helyei lehetnek a motelek és olcsóbb szállodák is. Előfordulhat ugyanis, hogy az elkövetésre tervezett időpont bármely oknál fogva (pl. közúti ellenőrzés, vagy a kiszemelt lakást még nem hagyták el a nyaralást tervező ingatlan tulajdonosok stb.) elhalasztásra kerül, ezért egy két nap várakozás látszik célszerűnek. Ebben az esetben előfordulhat, hogy megszállnak a városban.
- Ellenőrizni szükséges továbbá a MÁV és távolsági buszpályaudvarokat, a szórakozóhelyeket, italárusító helyeket is.
- A közrendvédelmi állomány bevonása esetén az utazó bűnözők kiszűrése céljából szervezhetőek közbiztonsági akciók vagy fokozott ellenőrzések. A legnagyobb visszatartó erőt azonban a civil ruhás nyomozók által végzett bűnügyi portyák jelentik. Egy utazó bűnelkövetőt, ha a tervezett elkövetést megelőzően civil ruhások igazoltatnak kevésbé valószínű, hogy végre fogja hajtani a tervezett cselekményét. Ha egy városról vagy egy kerületről bűnözői körökben elterjed, hogy ott bármikor civil ruhás nyomozókkal lehet összefutni, azt a közigazgatási egységet inkább el fogják kerülni. Az egyes közigazgatási területeken elkövetett betöréses lopások, trükkös lopások, autólopások jelentős része ezeknek a bűnözőknek a számlájára írható. Az ellenük való sikeres fellépés azonban folyamatos, szervezett munkát és nagyfokú odafigyelést igényel a bűnüldöző szervek részéről.

Az operatív erők, eszközök, módszerek alkalmazási lehetőségei

A sorozatjellegű felderítések során, ha lehetőség van rá, ki kell használni a Titkos Információgyűjtés (továbbiakban TIGY) illetve a Titkos Adatszerzés (továbbiakban TASZ) adta lehetőségeket. Az elmúlt években több alkalommal folytattak a hatóságok nyomozást olyan utazó betörőkkel szemben, akik szerevezetten követték el a bűncselekményeiket,

^s Az adatszolgáltatás csak azon pályaszakaszon esetén lehetséges, ahol az Állami Autópálya Kezelő Zrt. rendelkezik kamerával.

valamint jól leplezett értékesítési hálózattal rendelkeztek. Ezen kvalifikált elkövetőkkel szemben sikeres felderítést végezni, illetve olyan bizonyítékokat beszerezni, amely megállja a helyét a bírósági szakban is, szinte csak az operatív felderítés segítségével lehetséges.

A napi munkavégzés során a nyomozóhatóság tagjának kerülhet birtokába olyan információ, amely szerint bizonyos személyek sorozat bűncselekmények elkövetéséből élnek, azonban az információ pontosan nem jelöl meg egyetlen cselekményt sem. Mivel konkrét bűncselekményi gyanúról nem beszélhetünk ezért nyomozás elrendelése az ügyben nem lehetséges. Ilyenkor a B2/2013 (I.31) BM utasítás alapján TIGY keretében titkos információ ellenőrzést vagy titkos nyomozást végezhet a nyomozó hatóság.

A nyílt nyomozásokkal foglalkozó bűnügyi szakemberek azonban inkább a büntető eljárás mellett egyidejűleg elrendelhető TASZ során beszerzett információkkal találkozhatnak. ⁶ A TASZ elrendeléses alkalmazásával figyelemmel kell lenni az elrendelés szigorú szabályaira, mely szerint elrendelés csak öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény, illetve üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény elkövetése esetén lehetséges. ⁷ Az operatív eszközök igénybevétele azokban az esetekben történik, amikor a nyomozóhatóságnak rendelkezésére állnak olyan információk, amelyek egy konkrét elkövetői kör számlájára írják a bűncselekmények elkövetését, azonban a vizsgált ügyben erre vonatkozólag nincs bizonyíték. A TASZ segítségével adatokat szerezhetünk a bűntársakra, a korábban elkövetett valamint a tervezett bűncselekményekre, az orgazdákra, az eltulajdonított tárgyak rejtekhelyére.

Szintén információt nyerhetünk a bűnözők életvitelére, bűnözői kapcsolataikra, az elkövetési módokra, egyéb az elkövetőkre és az elkövetésekre jellemző szokásokra. A TASZ olyan bizonyítékok birtokába juttathatja a hatóságokat, amelyek felderítése a nyílt eljárásokban nehézkes és sok esetben lehetetlen.

A TASZ keretében felsorolt fenti lehetőségek nem csak kizárólag technikai adatgyűjtésre és az egyes telepítési helyeken történtek megfigyelésére szolgálnak. Az egyes eszközöket a nyílt eljárásokban alkalmazott nyomozati cselekmények mellett annak kiegészítéseként is használhatjuk.

Eredményes volt már több esetben a hatóságok munkája akkor, amikor az elkövetések különböző régiókban megvalósítottak ugyan, viszont szembe tűnő, hogy nagy hasonlóságot mutat az elkövetési mód és az idő. Amikor a nyomozás során adat merült fel arra vonatkozólag, hogy a cselekményeket egy bizonyos bűnözői csoport követi el az ügyben TASZ kerülhet elrendelésre, amely során az elkövetők mobiltelefonjaik kihallgatására kerülhet sor. Ha azonban a TASZ során nem történt olyan forgalmazás, amely előrelépést jelentett volna a nyomozásban, akkor a kívánt eredmény érdekében az elkövetők közül azt a személyt érdemes tanúként kihallgatni, aki a legjobban tart a hatóságoktól. Ez esetben a kihallgatás egy olyan előre megtervezett módon végrehajtott kell legyen, amely taktikai sajátosságokat is tükröz. A kihallgató olyan kérdéseket tesz fel, amik az utazó bűnözői csoport által elkövetett bűncselekményekre vonatkoznak. Ezen kihallgatások alkalmával a kihallgatott egyre feszültebbé válik, mivel érezhetővé lesz számára, hogy a nyomozóhatóság jó nyomon jár és az elkövetői kör kilétére, más cselekményeire, kapcsolataira fény derülhet. Ebben a feszült idegállapotban megvalósulhat az, hogy a

⁶ Kivéve azt az esetet, amikor a TIGY során beszerzett információ a Be. 201. § feltételei alapján – a nyomozás elrendelést követően - a TASZ-ban is felszámolható.

⁷ Be. 201. § (1) bekezdés a. és b. pontja. A TASZ további alkalmazásának lehetőségeit a törvény a Be. 201. § (1) bekezdés c.-f. pontjai és a (2) bekezdése tartalmazza.

kihallgatást követően nem vár az elkövető a társaival történő személyes találkozásig, hanem rögtön körbe hívja a társait. Amennyiben a kihallgatás után a kihallgatott személy rögtön telefonálni kezd és a bűncselekmények elkövetéséről beszél a bűntársaival a hívások hanganyaga eredményre viheti a nyomozást.

A fenti példa csak egy azok közül a lehetőségek közül, amely a TASZ során rendelkezésünkre áll. Ha látókörbé kerül egy konkrét elkövetői kör, akkor lehetőségünk van a TASZ alkalmazására, amely során az egész bűnelkövetői kör behatárolható, majd későbbiekben akár tettenéréssel is elfogható. A titkos adatszerzésről jelentést kell készíteni. A TASZ során keletkezett adatok bizonyításban történő felhasználásáról az ügyész dönt. A bizonyítás során felhasználandó a TASZ során keletkezett anyagokat nyílttá teszik. Addig, amíg ez nem történik meg a TASZ során keletkezett anyagok valamint maga a TASZ ténye is minősített adatot képez, így az ennek megfelelő törvényi előírások szerint kell azt kezelni.

Az elkövetői kör behatárolása

A bűncselekmény tudomásra jutását követő minden nyomozási cselekmény már a kezdetektől azt a célt szolgálja, hogy az ismeretlen tettet felderítsük, illetve a cselekmény elkövetésének bizonyításához szükséges személyi és tárgyi bizonyítási eszközöket biztosítsuk. A nyomozás kezdeti szakaszában gyakran csak tapogatózás folyik az elkövetők személyének megállapítása érdekében. Egy tapasztalt nyomozó vagy nyomozócsoport az elkövetők által a helyszínen hátrahagyott elváltozások alapján lehetséges, hogy látókörbé tud hozni egy bizonyos elkövetői kört, hiszen az elkövetők a jól bevált módszereiken nem szívesen változtatnak. Ennek alapján és persze amennyiben van ilyen adat, a sértettek és egyéb tanúk általi személyleírások, a beszerzett esetleges kamerafelvételek alapján jó esetben az elkövetők köre szűkíthető. A személyleírásokból és a kamra felvételekből gyakran csak sematikus képet kapunk az elkövetőkről. Általában a neme, életkora, hajviselete, öltözete az, amely ezen adatforrások segítségével megállapítható.

Az is előfordulhat, hogy a valódi elkövetőket nem látja a lakókörnyezet, hanem az elkövetők részére felderítést végző személyek folyamatos jelenlétét érzékelik. A terepszemle természetesen nem direkt módon szokott zajlani, hanem azt az elkövetők fedő történettel hajtják végre.⁹ Az adatgyűjtés során az ilyen jellegű információkra is figyelemmel kell lenni. A személyek után történő kutatásban keletkezett adatok elemzése és értékelése szükséges.

Az elkövetők után történő kutatás egyik lehetséges módja a már említett Holdudvar nevű web oldal, ugyanis az elkövetői kör felderítése nem lehet sikeres, ha az egyes kapitányságok betörési nyomozói egymástól elszigetelten dolgoznak ugyanazon személyekre.

Kutatni lehet és kell az eltulajdonított tárgyak után is. A legális és illegális értékesítési helyek ellenőrzése szükségsszerű. Zálogházak, régiség kereskedők, piacok internetes hirdetési oldalak, orgazdák stb. vonatkozásában. Figyelemmel kell lenni azonban

⁸ Megjegyzés: A lefoglalható kamerafelvételek nagy része rossz minőségű, az elkövetők nem vagy csak nehezen beazonosíthatóak. A személyismerettel rendelkező nyomozók a funkcionális ismérvek alapján azonosíthatnak. Ennek több oka van. Egyrészt a közterületi kamerák sok helyen nem rögzítenek jó minőségű felvételeket, másrészt az elkövetők a kamerákat felderítik és kerülik.

⁹ Különböző szolgáltatást – régiség felvásárlást, nyílászáró felújítást stb. – kínálnak. Így pontosan meg lehet határozni, hogy melyik házakban és lakásokban nem tartózkodnak otthon az ott lakók, ezáltal meghatározható az ideális elkövetés ideje.

arra a sajátosságra, ami az utazó bűnözőkre még inkább igaz, hogy a kvalifikált elkövetők az értékesítési vonalukat is rejtik, az eltulajdonított dolgok nem helyben értékesítettek.

Tárgyak felkutatásában az egyik legfontosabb teendő a körzések elrendelése, amelyet a gyári sorozatszámokkal rendelkezők esetében azonnal meg kell tenni. Amennyiben az eltulajdonított dolgok között egyedi ékszerek vagy műtárgyak vannak, arról fényképet kell kérni a sértettől. Ha nem rendelkezik fényképpel, akkor elmondása alapján egy grafikussal, vagy magával a sértettel le kell rajzoltatni. Ezeket a rajzokat és fényképeket az előbb említett Holdudvar nevű web oldalon is közzé lehet tenni, de egy országos megkeresés mellékleteként is fel lehet használni. A grafikát és a fényképeket egy sikeres felderítés esetén, házkutatás alkalmával is hasznosítani tudjuk. Ez esetben nem csak tudjuk, de látjuk is, hogy a kutatás során előkerült dolog azonos-e a fényképen vagy rajzon lévővel.

A nyomozás során a kezdeti tapogatózásból - a folyamatosan beérkező újabb és újabb adatok elemzése-értékelése, a tanúk kihallgatása, a hívásforgalmi adatok elemzése stb. útján eljutunk oda, hogy egy vagy több konkrét bűnelkövetői kört tudunk látókörbe hozni. Ekkor már kapcsolódási pontokat kell keresni az egyes személyek és a cselekmény vagy cselekmények között. Ezzel kizárhatunk köröket, valamint megerősíthetjük a gyanúkat más elkövetői csoportokkal kapcsolatban. A nyomozás végső célja pedig az, hogy olyan konkrét bizonyítékot szerezzünk be, amely kétséget kizáróan bizonyítja az elkövetést, az ügyek és a személyek kapcsolatát. Ilyen lehet, amikor az elkövető által a helyszínen hátrahagyott ujjnyom, DNS, vagy más biológiai nyom rögzíthető. Az elkövetés helyén rögzített lábbeli lenyomatot képző cipő az elkövetőnél házkutatás során lefoglalható.¹⁰ Az elkövetés eszközeinek és a szemle során keletkezett nyomoknak a szakértői összehasonlító vizsgálata. A gyanúsított lakásán megtalálásra és lefoglalásra kerülnek az eltulajdonított értékek, vagy annak egy része, illetve zálogjegyek, zálogfők címek.

Befejezés

Tanulmányomban megkíséreltem összefoglalni azokat a nyomozási cselekményeket, amelyek segítségével sikeresen léphetünk fel az utazóbűnözőkkel szemben. Érzékelhetővé vált, hogy milyen fontos az elkövető személyének felderítése, amely sokszor nehéz és kimerítő feladat. Az ismeretlen elkövető felderítése érdekében cél, a bűncselekmény bizonyíthatósága. Az utazó bűnözők az ország egész területén tevékenykednek. Az olyan nyomozások alkalmával, amelyekben mind a nyílt, mind a titkos nyomozati cselekmények vegyesen kerülnek alkalmazásra eredményesen vehető fel a harc ezen elkövetői formációkkal. A bűnözés és a bűnüldözés párharcának egyik kiemelkedően fontos területe a sorozatban elkövetett bűncselekmények felismerése, és felderítése. A felderítési mutatók javítása, a kárérték csökkentés és a kármegtérülés növelése, támadó jellegű felderítést követel meg a bűnüldöző szervektől.

¹⁰ Természetesen szakértő kell, hogy kimondja, hogy a nyomot a lefoglalt cipő hozta létre. Súlyozott a bizonyító erő, ha a szagazonosítás is eredményre vezet.